

Meie: 20.05.2026 nr 1-5/26/7033

Rohevõrgustiku käsitlemise puudustest üleriigilise planeeringu eelnõus

Oleme nii üleriigilise planeeringu (ÜRP) juhtrühmas osalemise kui Eesti Keskkonnaühenduste Koja (EKO) poolt saadetud kirjaliku sisendi kaudu ÜRP koostamise algusest peale rõhutanud, kuivõrd oluline on rohevõrgustiku planeerimisel just riiklikul tasandil ülevaate ja selguse loomine, sh prioriteetide seadmine erinevate huvide (nt rohevõrgustiku kaitse, intensiivne metsaraie ja kuivendamine, kaevandustegevus, taastuvenergia arendamine jms) vahel. Täpsemalt oleme EKO vaate neil teemadel lahti kirjutanud [EKO rohevõrgustiku kontseptsioonis](#). **Kahjuks on avalikustamisel olev planeeringulahendus jätnud rohevõrgustiku teemal täitmata pea kõik planeeringu lähteseisukohtades eesmärgiks võetu** (vt [EKO kiri 10.04.2026 nr 1-2/26/6981](#), täpsemalt punkt 22), rääkimata täiendavate ootuste täitmisest.

Selgitame allpool täiendavalt, miks jääb planeeringulahendus selle teema osas hetkel puudulikuks ning miks peame vajalikuks just üleriigilise planeeringu raames lahendused välja pakkuda, selle asemel, et seda edasi lükata. Märgime ära, et edasilükkamisena on käsitletav ka lahenduste väljatöötamise vajaduse kajastamine planeeringu tegevuskavas, kuivõrd tegevuskava ei ole siduv, lisaks puudub sellel ajaraam.

1. ÜRP lähteseisukohad ei tekkinud tühjalt kohalt - tegemist on riigi enda probleemikaardistusega, mille eesmärk oli seada tegelikke kitsaskohti lahendavad eesmärgid üleriigilise planeeringu koostamiseks. Kitsaskohad kaardistati, üsnagi sisukad eesmärgid said paika: leppida kokku struktuurielementide klassifitseerimise põhimõtted, määratleda riikliku tähtsusega struktuurielementide paiknemine, eesmärgid ja kasutuspõhimõtted, töötada välja puhkemetsade ja suuremaid linnu ümbritsevate rohevööndite kontseptsioon, töötada välja rohevõrgustiku toimimist toetavate alade põhimõtted, anda suunised ja tingimused täpsematele riigi tasandi planeeringutele, määratleda põhimõtted kohaliku omavalitsuse tasandi planeeringutele. Nende eesmärkide lahendamisel lubati tugineda ÜRP raames koostatava rohevõrgustiku alusuuringu tulemustele. Viis kuuest eesmärgist on jäänud täitmata ilma ühegi nendest loobumist põhjendava selgituseta. See tähendab, et probleemid on jätkuvalt alles, kuid lahendused jäävad tulemata. Sellises olukorras saab oodata ainult probleemide süvenemist ehk teravnevat vastasseisu kohalike omavalitsuste ja riigi vahel ning järjest enamaid kohtuasju rohevõrgustikus toimuvate ja kavandatavate raiete, taastuvenergia arenduste ning kaevandushuviga seoses.

2. Lisaks lähteseisukohtadele koostati ÜRP raames ka mahukas [rohevõrgustiku uuring](#), mille osaks oli muuhulgas juriidiline analüüs, mis tõi välja kohtulahendite põhised vajadused. Näiteks on juriidilise analüüsi põhjal rohevõrgustiku uuringus välja toodud (viidates Riigikohtu lahendile 3-21-979, p 45), et “rohevõrgustiku peamine eesmärk ja funktsioon on elurikkuse kaitse ning kaalutlused, mis keskenduvad ainult inimeste vajadustele, ei ole rohevõrgu eesmärkidega kooskõlas” - see seab paika selge prioriteetide järjekorra rohevõrgustikus. See prioriteetide järjekord ei kajastu aga mitte kuidagi planeeringulahenduses, kuigi just sellises täpsusastmes suunised peaks ja saaks üleriigiline planeering sel teemal anda. Nagu samas uuringus on viidatud: “kinnisasjadele võib kitsendusi seada vastavalt üld- ja detailplaneeringuga”, st just prioriteetsuse seadmine saab ja võiks olla üldisemal tasandil, üleriigilise planeeringuga lahendatav ülesanne.

Juhime tähelepanu veel ühele mõttekäigule rohevõrgustiku alusuuringus lk 46: “*Kui tõlgendada rohevõrgustiku ruumielementide funktsiooni üksnes läbi ökoloogiliste eesmärkide, on inimene koos tema vajadustega looduskeskkonnast justkui eraldatud. See aga ei ole võimalik ega kunagi olnud ka rohevõrgustiku eesmärk, vaid vastupidi – ökosüsteemidel ja nende pakutavate teenuste ehk loodushüvede pakkumise võime tagamisel põhineva rohevõrgustiku kontseptsiooni fookuses on just kestlikult kvaliteetne elukeskkond inimesele. Kuid tuleb arvestada, et inimese vaimne ja füüsiline heaolu ning eluspüsimine on looduse hea seisukorraga vältimatult seotud.*” See seaduspära kehtib ka riiklikul tasandil, st rohevõrgustiku problemaatika käsitlemisest loobumisega või sellest väga üldiselt üle libisemisega, nagu praegu on planeeringulahenduses tehtud, võtab riik seisukoha, et kvaliteetse elukeskkonna tagamine inimesele ei ole piisavalt oluline teema. Sõnad planeeringus deklareerivad justkui vastupidist, samas on niivõrd mahukas ja oluline osa elukeskkonnast kui tervikust nagu seda on rohevõrgustik, jäetud vajalikul määral sisustamata.

3. Vajaduse rohevõrgustiku teema sisuka käsitlemise järele, sh riiklike prioriteetide määratlemine, raiete ja rohevõrgustiku toimivusega seonduvate küsimuste lahendamine ning selgete ühtsete suuniste andmine, tingivad juba kerkinud kohtuvaidlused, ühiskondlikud pinged ning KOV üldplaneeringute ebaühtlane ja ebamäärane teemakäsitus. Viimase on välja toonud Keskkonnaagentuur vastavas ülevaates, mida käsitles ka ÜRP rohevõrgustiku alusuuring (lk 27). Ebamõistlik on olukord, kus kohalik elanikkond või keskkonda kaitsvad vabaühendused on sunnitud kohtu kaudu nõudma rohevõrgustiku toimivuse tagamist või kohalik omavalitsus on sunnitud võitlema võimaluse eest säilitada kohalikku elukeskkonda, st seada raiepiiranguid või keelduda kaevandamisega nõustumisest, kaitstes oma õigusi riigi vastu. Ebamõistlik on ka olukord, kus Keskkonnaamet on sunnitud üldplaneeringutest erinevaid lähenemisi kokku otsima, mille alusel raieotsuseid teha. **Mõistlik oleks riigi tasandil just ÜRPis võtta selge seisukoht, mis oleks ühesuguseks suuniseks nii Keskkonnaameti ja kõigi KOVide jaoks kui ka ühiskonnale laiemalt.** See aitaks vältida igas mõttes kulukaid vaidlusi ning tagaks avaliku sektori efektiivsema toimimise. Üleriigiline planeering on selle seisukoha andmiseks just sobilik instrument, kuivõrd tegemist on selget ruumilist mõõdet omavate teemadega.

4. Rohevõrgustiku sisukas käsitlemine ja üleriigilise selguse loomine on tihedalt seotud ka EL looduse taastamise määruse nõuete täitmisega, mis toob esile looduskoosluste hoidmise olulisuse nii kaitsealadel kui nendest väljaspool. Kuivõrd metsade ökosüsteemid on väljaspool kaitsealasid valdavalt kesises seisukorras, mida näitavad ELME ökosüsteemide seisundi kaardistuse tulemused, on selgelt vajalik nende heasse seisundisse jõudmiseks rakendada üleriigiliselt täiendavaid meetmeid. Just rohevõrgustik on see üleriigiline instrument, mille kaudu seda saaks ja tuleks teha, kuivõrd rohevõrgustiku alad on Eestis valdavalt metsamaal. Muuhulgas on taastamismääruses üheks nõudeks metsade sidususe suurendamine, mis otseselt kattub rohevõrgustiku temaatikaga. Riiklik taastamiskava tegeleb erinevates elupaigatüüpides taastamismeetmete väljatöötamise ja eesmärkide seadmisega, kuid üheks oluliseks ruumiliseks väljundiks kavale on just ruumiline planeerimine, sh üleriigilises planeeringus antav tervikvaade. Eriti oluline on see rohevõrgustikus asuvate metsade osas, mis on intensiivse raietegevuse tulemusel tugevasti killustunud.

5. Lisaks eelöeldule peab praegust avalikustamisele suunatud planeeringulahendust puudulikuks ka ÜRP enda mõjuhindamine, andes mitmeid sisulisi soovitusi planeeringulahenduse täiendamiseks (ptk 5 Soovitused; Bioloogiline mitmekesisus).

Nagu Riigikohus on välja toonud ning on ÜRP koostajatele rohevõrgustiku alusuuringu kaudu teada, on rohevõrgustiku peamine eesmärk elurikkuse kaitse ning selle tagamise kaudu saavad kaitstud ka inimese enda vajadused (justnimelt vajadused, mitte tingimata soovid). **Praegu järeldeb planeeringulahendusest, et vaatamata Riigikohtu seisukohtade olemasolule ning üleriigilise planeeringu käigus tehtud mahukale eeltööle on riigi tasandil raskusi tegeliku olukorra tunnistamisega ning leppimisega, et looduse parem hoidmine tööpoolest ka inimesele (sh ühiskonnale) kasulik on.**

Tuletame seda tõde omalt poolt meelde ning jääme seisukohale, et rohevõrgustiku käsitus üleriigilises planeeringus peab:

- 1) vastama planeeringu lähteseisukohtadele,
- 2) järgima mõjuhindamise selleteemalisi soovitusi ning
- 3) andma ühtse ja ühese signaali nii ametkondadele kui kohalikele omavalitsustele, millest oma otsustes ja prioriteetide seadmisel lähtuda.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Maia-Liisa Anton

Eesti Keskkonnaühenduste Koja koordinaator